

Vaša izobraževalna in poklicna pot je bogata. Kaj vas je zaneslo v Švico?

Po zaključeni maturi leta 1946 v Ljubljani, sem bil s strani slovenskega Ministrstva za šolstvo napoten na študij v tujino, verjetno zato, ker sem opravil maturo z odliko, znal 4 tuje jezike in se zanimal za študij aerodinamike.

Izrazil sem željo, da bi študiral v Oxfordu ali pa na ETH - Zvezni visoki šoli v Zuerichu. Pogoj je bil, da si sam uredim vse dokumente za potovanje ter za vpis na študij na ETH. Če mi to ne bi uspelo, bi moj študij potekal v Moskvi.

Do konca zimskega semestra 1946/47 sem moral uspešno opraviti delno švicarsko maturo iz petih predmetov, kar mi je tudi uspelo. Po štiri in pol letnem rednem študiju sem diplomiral konec leta 1950, takrat kot najmlajši diplomant na področju strojništva na ETH.

Po končani diplomii me je profesor prepričal, da moram pred vrnitvijo v domovino nujno še nekaj let delati v švicarski industriji ter s pridobljenim znanjem oploditi tehniko Slovenije. Časa za premišljevanje ni bilo in že drugi dan sem nastopil delovno mesto znanstvenega sodelavca na Inštitutu za aerodinamiko, s čimer sem odločilno začrtal svojo življenjsko prihodnost.

Konec leta 1951 sem prevzel ponujeno mesto raziskovanega inženirja v švicarski strojni industriji - podjetju Luwa v Zuerichu. Čez dve leti sem se zaposlil v razvojnem oddelku za plinske turbine in kompresorje v podjetju Sulzer; Winterthur/Švica, kjer sem deloval do upokojitve leta 1989. Do leta 1959 sem bil zaposlen v oddelku »zračnih »turbo strojev«, leta 1961, po ustanovitvi oddelka hidravličnih turbo črpalk, pa kot vodja razvojnega oddelka za različne črpalne sisteme v klasičnih termičnih in nuklearnih centrih.

Bil sem odgovoren za razvoj velikih turbočrpalk za akumulacijske centrale v Švici in v tujini, kakor tudi za novo, zelo zanimivo razvojno smer črpalk - turbin. Bil sem namestnik glavnega direktorja celotnega koncerna turbo črpalk, ki je v letu 1973 obsegal poleg oddelka v Švici še dodatnih 7 proizvodnih podjetij turbo črpalk po svetu. Po upokojitvi 1989 sem še deloval kot glavni konsulent divizije črpalk do leta 1994.

V prostem času sem se izobraževal in zaključil doktorat na tehnično zelo zanimivem področju kavitacije v hidravličnih strojih, saj je prav ta pojav bistveno odločujoč tako za ekonomiko kakor tudi za razpoložljivost vgrajene črpalke za celotni sistem.

V omenjenem času sem predaval po vsem svetu (na različnih simpozijih, univerzah, tehničnih predstavitev in izobraževalnih seminarjih) in sodeloval z vodilnimi nacionalnimi energetskega podjetji v različnih državah.

Na iniciativo in povabilo profesorjev iz strojne fakultete Univerze v Ljubljani, sem predaval v zvezi s specialnimi problemi v turbo strojih od leta 1990 do 1998. Leta 1994 so mi podelili status rednega profesorja, za strokovne zasluge na področju turbo strojev pa mi je Univerza v Ljubljani podelila zlato priznanje. Kot zaključek strokovnega delovanja in svetovanja je leta 2008 izšla knjiga z naslovom »Touble shooting«.

Trenutno sem še neodvisni svetovalci za specifične probleme pri delovanju turbo črpalk in njenih sistemih, že od leta 1987 pa sodelujem s Turboinštitutom.

Ste imeli čas tudi za družino?

Avgusta leta 1953 sem se poročil s švicarsko državljanko, po poklicu učiteljico v osnovnih šolah. Najin zakon letos obhaja 60 letnico povezave. Brez dvoma je najino skupno življenje v vseh obdobjih zelo harmonično, njena zasluga se zrcali v mojem poklicnem uspehu! Le-tega je vedno spremljala z veliko mero razumevanja in tolerance. Zaradi moje velike odsotnosti v družini, pogojevano od mojega poklica in odgovornosti v podjetju, je zelo uspešno vzgajala najine štiri otroke do zaključka njihovega študija in začetka vstopa v poklic. Vsi so v najkrajšem možnem času končali študij ter uspešno začeli služiti svoj kruh. Vsako leto naju večkrat obiščejo v najinem gnezdu v Smokuču, delno obvladajo celo slovenski jezik, četica vnukov - kar šest jih je, pa nama sladijo življenje v tretjem obdobju življenja.

Po upokojitvi sva si z ženo zgradila v Smokuču najin nov domek, ki naju v vseh pogledih samo napaja z energijo in velikim veseljem: kaj je lepšega, kakor zjutraj občudovati očaka Triglava pri zvonjenju zvoncev sv. Marka, ter popiti še skodelico kave in občudovati ono lepo in mirno pokrajino pred najinim pragom. Ali nisva zavidanja vredna?

Najino življenje je in bo potekalo vedno zelo ciljno: v tem vidiva glavni vzrok najinega dnevnega delovanja, ker veva, kaj zmoreva skupaj, potem je večinoma možno doseči to, kar sva si zadala. Iti do tako fizičnih kakor tudi psihičnih meja je fascinacija, ob tem pa je treba upoštevati in dognati, da nas prav sive celice bistveno podpirajo pri načrtovanem (= naravnem) »razpadanju« telesa. Potrebno pa se je zavedati, da nama k tej »mladostni« moči bistveno pomaga narava in okolica.

Seveda ne pozabljava, da naju najini potomci vedno »oživijo«, posebno najmlajša generacija. Prav oni motivirajo - da ne rečem diktirajo - najine sive celice s skoraj neskončnimi vprašanji, opazujoče in seveda s pestrimi komentarji

zasledujoče najine »telovadbe« na računalnikih. Zgodi se nama celo, da nam pokažejo in razlagajo - seveda z vmesno toleranco - najine napake ter naju poučujejo o skrivnostih računalniških tipk. In to je spet dodatni parameter oživljanja najinih sivih celic.

Vrnili ste se tudi v šolske klopi...

Z ženo obiskujeva predavanja iz kulturne dediščine in geografije na Ljudski univerzi Jesenice, kjer v tej najini tretji življenjski dobi pridobivava še dodatne, zelo zanimive in dragocene podrobnosti o naših prednikih, ki jih je pod »Rebri« nepričakovano veliko.

Vrnitev v šolsko klop nama je pravo veselje in zadovoljstvo, saj je tudi v »negativni mladosti« človek še vedno radoveden. Z odlično pripravljenimi predavanji, s simpatičnimi kolegicami in kolegi se je razvilo vzdušje, ki motivira in združuje, tudi nastajajoči dialogi med nami so pestri. Presenetljivo je, da se tako pestra družba iz različnih slojev, poklicev in izobrazbe lahko tako hitro najde in združuje misli. V takem okolju človek samo pridobiva, meje starosti so bolj ali manj zabrisane.

Povezanost med predavatelji in udeleženci v Sloveniji je bistveno hitreje vzpostavljena in prisrčna kakor »severno od Alp«, kar je pač tipično od karakterjev obeh nacij. Ene, ki je zelo germanska - to je zadržana (ki rabi dolgo časa, da se ji »nit« »vžge«) - in široko slovansko dušo (ki je pa včasih posebno v bolj gorskih področjih tudi kar zelo redkobesedna in zadržana). Toda ravno te razlike, ki jih midva doživljava in lahko tudi komentirava - saj še delno živiva v dveh kulturnih področjih, naju motivira in kreira zanimive diskusije in primerjave. V naši skupini imamo srečo, da so se nam »razvozljali« jeziki!

Najini tedenski obiski predavanj se mnogokrat nadaljujejo tudi še doma ali pa v družbi. Prosto po kitajskem pregovoru (da ne bom obtožen plagiata) »Samo oseba, ki že dosti ve, ve, da malo ve«, sva se odločila, da še v tretji dobi skušava vsrkati na različnih predavanjih čim več zanimivega, posebno pa v zvezi z najino novo življenjsko okolico. Vse, kar sva novega slišala, je obogatelo najine sive celice. Naučeno zelo rada posredujeva tudi najinim znancem in prijateljem iz bližnjih krajev Gorenjske in Slovenije. Začuden so, da tako malo vedo o tej zgodovinsko tako bogati preteklosti - dolini pod Rebri!!!

Morda je tako »šolanje« na ljudski univerzi za mnoge ljudi nekaj novega, morda se ustrašijo sodelovanja. Menda vlada strah, da bi se lahko pri postavljanju dodatnih vprašanj osramotili. Polna zmota, saj si ravno predavateljice prizadevajo za zelo sproščeno vzdušje.

Niste pa samo eden izmed poslušalcev v razredu...

Ko sem pred časom predaval mojim kolegicami in kolegom o Švici, sem seveda pazil, da nisem bil preširok in preozek pri razlagi. Toda število vprašanj in zelo živa in intenzivna vprašanja s strani »publike« so mi potrdila, da je bila predstava zadovoljiva. In kaj je bilo zelo koristno in zanimivo: še po predavanjih in mnogokrat na skupnih terenskih izletih po tej kulturno izrednem področju se ustavimo, saj se vname diskusija okoli v mojem predavanju predstavljenih razlik v primerjavi s Slovenijo. Prepričan sem, a bosta ti »naši« dve skupini tudi prihodnje leto živeli skupaj, obema predavateljicama bomo - upam vsaj - skupno predlagali nekatera področja, ki bi nam starejšim mladincem bila zelo zanimiva, saj smo še vsi radovedni.

Kako pa si zapolnite prosti čas?

Prosti čas je seveda posvečen načrtovanju potovanj po svetu ter dopisovanju s (pre)mnogimi prijatelji po svetu. Dobro, da obstaja računalnik, saj vsak v svoji »pisarni« komunicirava s svetom. Primerjava s preteklostjo je za našo generacijo prava fascinacija: kakšen kvantni skok napredka je prisoten na vseh področjih v zadnjih 80-ih letih!

Če se - slučajno - rezultira kak prosti čas, potem se kot dva voluharja vrineva v bogato razpoložljivo literaturo v različnih jezikih. Obvladanje različnih jezikov je velika prednost, saj nama to ne samo bistri glavo, temveč daje tudi možnost primerjave v različnih predelih sveta.

Osebo rad prebiram literaturo v zvezi z geografijo (Brysen: Kratka zgodovina skoraj vsega), potovanji (posebno v dežele, kamor nameravava potovati ali kjer sva že bila in ki so delno opisane v reviji »Svet in ljudje«), zgodovino (posebno sta mi priljubljena zgodovinar dr. Pirjevec in švicarski zgodovinar von Salis); od časa do časa uživam dela pesnika, velikana dr. F. Prešerna in pesnika T. Pavčka, odlično pisateljico koroških Slovencev Majo Haderlap (Angeli pozabe!), o evropski problematiki pa (Daniel Cohn - Bendit, Altkanzler Helmut Schmidt) itd.

In za zaključek?

Za zaključek še resnični, dokaj humoristični doživljaj na mojem »potepanju« na Kitajskem, leta 1975.

Na podlagi »meddržavnega dogovora o sodelovanju med Švico in Kitajsko«, naj bi kitajski industriji črpalk predstavili sodobno tehnologijo na tem področju. Podjetje me je poslalo na tri dnevno predavanje v Shanghai. Po prihodu na letališče sem bil sprejet potom »angleško napisane table« s pušicami, kitajski avto me je pripeljal v hotel, kjer sem se lahko - delno z rokami in delno s polomljeno angleščino - pretolkel do kitajske večerje.

Drugi dan so mi preko hotela sporočili, da me pride iskat avto velikega podjetja izdelovalca črpalk s približno 6000 zaposlenimi.

Kar presenečen sem bil, ko me je hotelski boy spremil k »majhnemu »tovornemu avtomobilu. Šofer v obligatiem modrem oblačilu z delavno čepico. Ko sem prišel v tovarniško območje, sem se moral vratarju legitimirati s potnim listom. Peljali so me v srednje veliko sobo, kjer me je čakalo okoli 30 poslušalcev v modrih montažnih oblekah. Vsi so se postavili pred menojo in se smehljali ter priklanjali. Končno je prišel še - verjetno - njihov direktor. Tudi on se je nasmehnil, se usedel v velik naslonjač ter dal znak za začetek.

Teme o različnih delih črpalk so bile že vnaprej določene, celotno predavanje je bilo v angleškem jeziku. Po vsakem tretjem stavku sem moral prekiniti, da je tolmač potem prevajal v kitajski jezik. Mnogokrat sem moral ponoviti razlage na podlagi prosojnic, tako da se je predavanje kar zavleklo. Predavanja so bila v februarju, v predavalnici ni bilo nobene kurjave, temperatura zraka je bila od 5 do 10 oc. Klub moji »vnemi« me je zeblo in predavanje sem nadaljeval kar v zimskem plašču. Ko je direktor spoznal, da mi je hladno, je naročil vroči čaj. Kitajka ga je prinesla kar v velikem vrču. Izgleda, da je dobila nalog, da mi vsakih 15 minut »vsili« eno skodelico zelenega čaja. Kaj mi je preostalo, stalno sem ga »cukal«. Dobro da smo prekinili pri obveznem premoru, kajti tek na »kitajsko« stranišče je bilo na vrstnem redu. Ko sem se proti večeru, spet s tovornim avtomobilom, vračal v hotel, sem bil ne samo utrujen, temveč tudi premražen in lačen.

Drugi dan me je spet hotelski spremljevalec prišel iskat, na moje začudenje me ni prišel iskat tovorni avto, temveč starejša, verjetno ruska limuzina. Po avtomobilskem »povišanju« sem imel vtis, da je bil prvi dan mojih predavanj le koristen in za slušatelje zadovoljiv. Tudi drugi dan je bil enak kot prvi, kontinuirano sem srkal zeleni čaj, stevardesa se mi je smehljala. Zakaj, ne vem. Pozno zvečer (po skoraj 8-urnem predavanju) so me spet peljali z rusko limuzino v hotel, šofer se mi je tokrat že prijazno smehljajal. Ker sem bil kar lačen, mi njegovega nasmeha pri najboljši nameri nisem odgovarjal.

Najedel sem se - kot večerja - iz moje železne zaloge čokolad, ki sem jih pritihtapil v mojem kovčku.

Tretji dan me je prišel iskat višji uslužbenec hotela, skrajno prijazen, še večkrat priklanjajoč. Peljal me je pred skoraj novo limuzino (verjetno ameriškega porekla), kjer mi je vrata v drugo sedežno vrsto avtomobila odprl šofer, tokrat v črni obleki in s čepico ter z belimi rokavicami. O smehljaju sploh ne govorim, priklanjanja je bilo preveč. Odpeljal sem se razkošno, na sedežu za šoferjem, zadnja okna avtomobila so bila pa z zavesami zastrta. Tudi sprejem je bil visoko diplomatski. In predavanja z množičnimi vprašanji so potekala kar sproščeno. Brez dvoma je bila predstava zahodne tehnologije za tehnično osebje prepričljiva. Spet sem bil deležen »poplave« zelenega čaja, tudi »kosilo« je bilo kar nekako »srednje« zahodnjaško.

Slavo od vseh poslušalcev in seveda direktorja (in morebiti še kakega komisarja) je potekalo kar prisrčno. Tolmač je bil zelo zaposlen, toda vzdušje je bilo sproščeno, sam pa sem preživel v teh treh dneh ideološko revolucijo v zvezi z avtomobilskim prevozom kot dokaz nekega načina kitajskega ocenjevanja o zahodnih, tehničnih odposlancev. Res specialno doživetje, se strinjate?